

ISAAC OTERO

**O SORRISO
DE GARDEL**

VII Premio de Novela Galega
«Eduardo Blanco Amor»

EDICIONS

gotelo blancoo

1987

	Páx.
OFRENDA	9
PRIMEIRA PARTE	13
CAPÍTULO I	17
» II.	23
» III	33
» IV.	43
» V.	53
SEGUNDA PARTE	67
CAPÍTULO VI.	71
» VII	79
» VIII	89
» IX	99
» X	105
» XI	113
» XII	125
» XIII	135
» XIV	147
» XV	153
» XVI	165
» XVII.	183
» XVIII	189
» XIX	203
» XX	217
» XXI	235

	Páx.
TERCEIRA PARTE	245
CAPÍTULO XXII.	249
» XXIII	259
» XXIV	277
» XXV	291
» XXVI.	299
» XXVII	307
COLOFÓN	313
GLOSARIO	315
MAPAS	329
NOTICIA PERIODÍSTICA	333
TÁBOA	337

I

Cando eu vivía na Arxentina, a cotío pensaba que en Galicia sagrada a chuvia era sempre. Cando chove acolá temo-lo costume de facer buñuelos, acá filloas, ou tortas fritidas para acompañalo doce acougo que nos agasalla o mate, sobre de todo no campo ou nos cativos pobos perdidos na Pampa, onde a teimuda chuvia non dá lugar para máis nada. O mate pasa sumiso, amigo, de man en man, e o seu xirar ó unísono das agullas do reloxo vai marcando as longas e tediosas horas da chuvia.

Hoxe é un día moi especial para min, bastante cheo de melancolía e, de yapa, chove e chove e chove. Eu non quero racha-la miña tradición, e xa teño preparada unha linda fonte de tortas fritidas, mentres agardo por Isaac, tan gaucho coma galego, que no meu país así diríamos, quen fixo que a miña vida se mudara dun insólito xeito. Porque el xa está afeito ó mate case máis ca min, e teño que recoñecelo para a miña fortuna. E se así non fora, pola memoria de miña nai, de seguro que non sería nin o meu amigo nin tampouco o meu amor. Outros cultos había dentro de min para lle ofrecer; mais un era superior ás miñas forzas. Un severo nome, inmortal e glorioso, unha teimosa sombra que do meu destino sen pausa e sen presa turraba. Era o inmaculado nome de Carlos Gardel.

Grave era a miña teima dende que ós catorce anos miña nai presentou na nebulosa dos meus ollos o episodio que, andando o tempo, se convertería nun insondable misterio. Decía eu que moi especial para min era este día, hoxe, vinte Cinco de maio, data patria no meu país. Seica naquel día do ano 1810 chovía a oito tanto coma o día de hoxe, aquí, na terra galega, cando menos polo que eu vin nos antigos grabados da época: toda a xente atopábase diante do Cabildo, acugulada de paraugas, coreando aquela histórica frase de «O pobo arela saber de que se trata». O primeiro berro de liberdade nacera, cando French e Berutti andaban a reparti-las escarapelas de cintiñas branquicelestes, cores azuis e brancas que, ó parecer, naquel intre eran as únicas que a man tiñan, as que hoxendía campean na nosa bandeira nacional. Máis tarde, o xeneral Manuel Belgrano levaría aquelas simbólicas cores para funda-lo pavillón noso á beira do Paraná, na provincia de Santa Fe, onde escintila a saudosa cidade de Rosario, que cobexa aquela prístina bandeira nun belido monumento.

E eu acá, matinando neste serán de Galicia, a voltas co máximo exercicio —sabio e metafísico— de ceba-lo mate, fitando a perpetuidade esta bombilla que meu pai tanto amara, bombilla de prata aloumiñada polos sempre paternos e lenes beizos; puro, exacto centro de soñadas e benditas cavilacións de antano. E a miña bandeira —¡quen puidera sospitalo!— coas mesmas cores que cantan e iluminan a bandeira galega, agás unha pequena diferenza: que se atopan ó revés ou, como dicimos nós, ó vesre, dito sexa nun bo lunfardo.

O meu Carliños Gardel está a carón de meu pola gracia deste pasa-cassettes, ceibando a súa canción:

*El sol del veinticinco
viene asomando
y su luz sobre El Plata
va reflejando.*

A verdade, meu Carliños, que queres que che diga: esta impenitente chuvia non me deixa olla-lo sol sequera fose no Plata, nin tampouco nesta repousada Ría de Vigo que semellara, lembrando aqueles meus mares arxentinos, máis un lago ca un océano. Mais, menos mal que comigo estás, cos meus tristes pensamentos, e eu ben o sei, ti perdoas todo, e eu desexo perdoarche todo. Tan só con oirte cantar, xa está, o sol sae e esplende, haxa lóstregos, haxa trebóns, haxa a túnica noite, mesmo se produza unha eclipse. Tan soamente cómpre que ti cantes, e xa habita o sol no meu corazón, neste amargo mate que, moi de vagar, vai arrolando as serodias horas, os segundos puros da tarde, mimándome as mouras agullas do meu abafante peito.

¡Ai, se meu pai me ollara dende alá arriba, dende o Alén! ¡E de seguro que me verá! Ben puidera dicirme: «¿Que estás a facer aí, en Galicia, en Vigo, e non nas vellas terras de Guipúzcoa, en Ataun, onde eu nacín? ¿Que estás a facer, aí, Pocho? Xa que te fuches a España, ¿por que non á miña terra vasca?». Entón eu se cadra diríalle: «Irei, papucho, irei. Acá me ten un segredo que hai entre miña nai e eu».

Así, «Pocho», chamábame meu pai, e supoño que sería por se-la benxamina dos seus fillos, logo de catro varóns e sete «chanquetas». E naturalmente, con boas razóns, cobizaba que o doceavo fillo fose varonciño para, ó menos, equilibra-la balanza da xenerosa e apostólica proxenie. Non obstante, non foi así, e dese xeito acadei facerlle a primeira